

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. spalio 3 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Imigracijos politika – Trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statusas – Direktyva 2003/109/EB – Ilgalaikio gyventojų statuso įgijimo sąlygos – 5 straipsnio 1 dalies a punktas – Pastovūs, reguliarūs ir pakankami ištekliai“

Byloje C-302/18

dėl *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Užsieniečių ginčų taryba, Belgija) 2017 m. gruodžio 14 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2018 m. gegužės 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

X

prieš

Belgische Staat

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal (pranešėja), teisėjai F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund ir L. S. Rossi,

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- X, atstovaujamo *advocaat* J. Hardy,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pochet, M. Jacobs ir P. Cottin, padedamų *advocaat* E. Matteredne,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vlácil,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Möller,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos E. de Moustier, A.-L. Desjonquères ir E. Armoet,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* L. D'Ascia,

* Proceso kalba: nyderlandų.

- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos J. Schmoll,
- Europos Komisijos, atstovaujamos C. Cattabriga ir G. Wils,

susipažinęs su 2019 m. birželio 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvos 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso (OL L 16, 2004, p. 44; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 272) 5 straipsnio 1 dalies a punkto išaiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant X ir *Belgische Staat* (Belgijos valstybė) ginčą dėl prašymo leisti apsigyventi ir suteikti ilgalaikio gyventojų statusą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2003/86/EB

- 3 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224) 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„1. Tuo metu, kai yra pateiktas prašymas susijungti su šeima, atitinkama valstybė narė gali reikalauti, kad prašymą pateikęs asmuo pateiktų įrodymus, kad globėjas turi:

<...>

- c) pastovių ir nuolatinių lėšų [išteklį], kurių pakanka sau ir savo šeimos nariams išlaikyti nesinaudojant atitinkamos valstybės narės socialinės paramos sistema. Valstybės narė įvertina šias lėšas [šiuos išteklius] atsižvelgdamos į jų pobūdį ir reguliarumą bei minimalų nacionalinį darbo užmokestį ir pensijas, taip pat šeimos narių skaičių.“

Direktyva 2003/109

- 4 Direktyvos 2003/109 1, 2, 4, 6, 7 ir 10 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:
 - (1) Siekiant laipsniškai įgyvendinti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, [EB] sutartis numato laisvą asmenų judėjimą užtikrinančių priemonių įgyvendinimą kartu su šalutinėmis priemonėmis, susijusiomis su išorinių sienų kontrole, prieglobsčiu ir imigracija, taip pat priemonių, susijusių su prieglobsčiu, imigracija ir trečiųjų šalių piliečių teisių apsauga, įgyvendinimą.
 - (2) Europos Vadovų Taryba savo specialiajame susitikime Tampereje 1999 m. spalio 15 ir 16 d. pareiškė, kad trečiųjų šalių piliečių juridinis statusas turėtų būti derinamas su valstybių narių piliečių statusu ir kad tam tikrą laikotarpį, kurį reikėtų nustatyti, valstybėje narėje teisėtai

gyvenančiam ir turinčiam ilgalaikio gyventojų leidimą toje valstybėje narėje asmeniui būtų suteiktos tam tikros vienodos teisės, kurios kaip galima labiau atitinka Europos Sąjungos piliečių turimas teises.

<...>

- (4) Trečiųjų šalių piliečių, kurie yra ilgalaikiai valstybių narių gyventojai, integracija yra esminis elementas skatinant ekonominę ir socialinę sanglaudą, kurią Sutartis nurodo pagrindiniu Bendrijos tikslu.

<...>

- (6) Pagrindinis kriterijus, kad būtų suteiktas ilgalaikio gyventojų statusas[,], turi būti gyvenimo valstybės narės teritorijoje trukmė. Gyvenama turi būti teisėtai ir nuolat, kad būtų galima parodyti, jog žmogus įsitvirtino toje šalyje. Reikėtų numatyti prielaidas tam tikram lankstumui, kas leistų atsižvelgti į tokias aplinkybes, dėl kurių asmeniui gali tekti laikinai išvykti iš tos teritorijos.
- (7) Norėdami gauti ilgalaikio gyventojų statusą, trečiosios šalies piliečiai turi įrodyti, kad jie turi pakankamus išteklius ir sveikatos draudimą, kad netaptų našta valstybei narei. Valstybės narės, atlikdamos pastovių ir reguliarių išteklių įvertinimą, gali atsižvelgti į tokius faktorius, kaip įnašai į pensijų sistemą ir su mokesčiais susijusių įsipareigojimų vykdymas.

<...>

- (10) Turi būti priimtose taisyklės, nustatančios pareiškimų ilgalaikio gyventojų statusui gauti nagrinėjimo darbo tvarką [nagrinėjimo tvarką]. Ši tvarka turi būti veiksminga ir lengvai taikoma, ji turi atsižvelgti į įprastinę valstybių narių administracijos institucijų darbo krūvį, ji taip pat turi būti skaidri ir teisinga, siekiant suteikti pakankamą teisinį aiškumą su ja susijusiems asmenims. Ji neturi būti kliudymo naudotis teise apsigyventi priemone.“

- 5 Šios direktyvos 5 straipsnyje „Ilgalaikio gyventojų statuso įgijimo sąlygos“ nustatyta:

„1. Valstybės narės reikalauja, kad trečiųjų šalių piliečiai įrodytų, kad jie patys ir nuo jų priklausomi šeimos nariai turi:

- a) pastovių ir reguliarių išteklių, kurių pakanka patiems išsilaikyti ir išlaikyti savo šeimos narius, nesikreipiant į atitinkamos valstybės narės socialinės pagalbos sistemą. Valstybės narės įvertina tokių išteklių pobūdį ir reguliarumą bei gali atsižvelgti į minimalų atlyginimo ir pensijų lygį iki pareiškimo ilgalaikio gyventojų statusui gauti pateikimo;
- b) sveikatos draudimą, apimančią visas rizikas, kurios paprastai numatomos tos valstybės narės piliečių draudime.

<...>“

- 6 Minėtos direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Norėdamas gauti ilgalaikio gyventojų statusą, trečiosios šalies pilietis pateikia pareiškimą tos valstybės narės, kurioje jis gyvena, kompetentingoms institucijoms. Prie pareiškimo pridedami nacionalinės teisės aktuose nurodyti dokumentiniai įrodymai, įrodantys, kad jis ar ji tenkina 4 ir 5 straipsnyje nustatytas sąlygas, taip pat, jei reikalaujama, galiojantis kelionės dokumentas arba jo patvirtinta kopija.

<...>“

7 Tos pačios direktyvos 8 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Ilgalaikio gyventojų statusas yra nuolatinis, atsižvelgiant į 9 straipsnį.“

8 Direktyvos 2003/109 9 straipsnio „Statuso panaikinimas arba praradimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Ilgalaikiai gyventojai praranda teisę į ilgalaikio gyventojų statusą tais atvejais, kai:

- a) paaiškėja, kad ilgalaikio gyventojų statusas įgytas apgaulės būdu;
- b) nutarta taikyti išsiuntimo priemonę pagal 12 straipsnį;
- c) praleista ilgiau nei 12 mėnesių iš eilės išvykus iš Bendrijos teritorijos.“

9 Šios direktyvos 11 straipsnyje numatyta:

„1. Ilgamečiai [ilgalaikiai] gyventojai kaip ir tos šalies piliečiai vienodai turi teisę:

- a) naudotis galimybe įsidarbinti arba dirbti savarankiškai, jei tokia veikla nereikalauja, kad ir retkarčiais, vykdyti valstybinės valdžios funkcijų, taip pat į vienodas įdarbinimo ir darbo sąlygas, įskaitant atleidimo iš darbo ir atlyginimo sąlygas;

<...>“

10 Nurodytos direktyvos 12 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės gali priimti sprendimą išsiųsti ilgalaikį gyventoją tikrai tuo atveju, jei jis ar ji kelia realią ir pakankamai rimtą grėsmę viešajai tvarkai ar visuomenės saugumui.

2. Straipsnio 1 dalyje nurodytas sprendimas negali būti grindžiamas ekonominiais sumetimais.

<...>“

11 Tos pačios direktyvos 13 straipsnyje nurodyta:

„Valstybės narės gali išduoti nuolatinio arba neribotojo galiojimo leidimus gyventi palankesnėmis sąlygomis, nei nurodyta šioje direktyvoje. Tokie leidimai gyventi nesuteikia teisės apsigyventi kitose valstybėse narėse, kaip nurodyta šios direktyvos III skyriuje.“

Direktyva 2004/38/EB

12 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios [d]irektyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46; ir klaidų ištaisymas – OL L 274, 2009, p. 47), 7 straipsnyje numatyta:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje [teritorijoje] ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

- a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji [pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantys asmenys] priimančiojoje valstybėje narėje arba

- b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai[,] ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje arba
- c) – yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką, turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą, įskaitant profesinį rengimą[,] ir
- turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitokiu jos pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai <...>

<...>

- 13 Šios direktyvos 14 straipsnio „Teisės gyventi šalyje išlaikymas“ 2 dalyje nurodyta:

„Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai 7, 12 ir 13 straipsniuose numatytą teisę gyventi šalyje [turi] tol, kol jie atitinka ten nustatytus reikalavimus.

<...>

Belgijos teisė

- 14 Pagrindinėje byloje taikomos redakcijos 1980 m. gruodžio 15 d. *Wet betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen* (Įstatymas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, įsikūrimo ir gyvenimo šalyje ir išsiuntimo iš jos; *Belgisch Staatsblad*, 1980 m. gruodžio 31 d., p. 14584; toliau – Įstatymas dėl užsieniečių) 15a straipsnyje numatyta:

„§ 1. Išskyrus atvejus, kai tai neleidžiama dėl viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo priežasčių, ilgalaikio gyventojų statusas turi būti suteiktas trečiosios šalies piliečiui, kuris atitinka 3 dalyje nustatytas sąlygas ir kuris įrodo teisėtai ir nepertraukiamai gyvenantis [Belgijos] Karalystėje penkerius metus iki paraiškos dėl ilgalaikio gyventojų statuso įgijimo pateikimo.

<...>

§ 3. 1 dalyje nurodytas užsienietis turi įrodyti, kad jis pats ir nuo jo priklausomi šeimos nariai turi pastovių ir reguliarių išteklių, kurių pakanka pačiam išsilaikyti ir išlaikyti savo šeimos narius, siekiant, kad jie netaptų našta valdžios institucijoms, ir sveikatos draudimą, padengiantį riziką Belgijoje.

Pirmoje pastraipoje nurodyti pragyvenimo ištekliai turi bent jau atitikti lygį, žemiau kurio gali būti teikiama socialinė parama. Vertinant išteklius atsižvelgiama į jų pobūdį ir reguliarumą.

Karaliaus dekretu, kurį prieš tai apsvarstė Ministrų taryba ir kuriuo atsižvelgiama į antroje pastraipoje apibrėžtus kriterijus, nustatoma minimali reikalaujamų pragyvenimo išteklių suma.“

- 15 2009 m. liepos 14 d. aplinkraštyje dėl ilgalaikio gyventojų statuso (*Belgisch Staatsblad*, 2009 m. rugpjūčio 11 d.) patikslinama, kad nurodyti pragyvenimo ištekliai gali būti įrodyti taip:

„Pragyvenimo išteklius gali įrodyti pajamos, gautos vykdant ūkinę veiklą, bedarbio pašalpa, neigaliojo pašalpa, ankstyvoji pensija, senatvės išmoka, išmoka, išmokėta dėl nelaimingo atsitikimo darbe, arba profesinės sveikatos draudimas <...> Tai nėra baigtinis sąrašas.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 16 2007 m. liepos 26 d. X, kuris nurodė esantis Kamerūno pilietis, pateikė Belgijos ambasadai Jaundėje (Kamerūnas) prašymą išduoti studento vizą. Šią vizą jis gavo ir iki 2016 m. sausio 15 d. jo leidimas gyventi Belgijoje buvo kasmet pratęsiamas. 2016 m. sausio 19 d. X prašymu jam buvo išduotas leidimas gyventi šalyje dėl to, kad jis turėjo leidimą dirbti. Šis leidimas galiojo iki 2017 m. sausio 14 d.
- 17 2016 m. gruodžio 27 d. X pateikė prašymą suteikti ilgalaikio gyventojų statusą. Šiam prašymui pagrįsti kaip pastovių, reguliarių ir pakankamų išteklių įrodymą jis, be kita ko, pateikė savo brolio darbo sutartį, pranešimą dėl apmokestinimo ir atlyginimo lapelius. Be to, X pateikė savo brolio pasirašytą dokumentą, kuriuo šis įsipareigojo užtikrinti, kad „pats suinteresuotasis asmuo ir nuo jo priklausomi šeimos nariai turėtų pastovių ir reguliarių išteklių, kurių pakanka pačiam išsilaikyti ir išlaikyti savo šeimos narius, siekiant, kad jie netaptų našta valdžios institucijoms, kaip nurodyta [Įstatymo dėl užsieniečių] 15a straipsnyje.“
- 18 2017 m. balandžio 5 d. sprendimu *Gemachtigde van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie en Administratieve Vereenvoudiging* (prieglobsčio ir migracijos valstybės sekretoriaus įgaliotasis asmuo, atsakingas už administracinių procedūrų supaprastinimą, Belgija) ši prašymą atmetė. Dėl pastovių, reguliarių ir pakankamų pragyvenimo išteklių, kaip tai suprantama pagal Įstatymo dėl užsieniečių 15a straipsnį, sprendime buvo nurodyta:
- „Suinteresuotasis asmuo neturi nuosavų išteklių. Matyti, kad nuo 2016 m. gegužės 31 d. jis nebevykdo mokamos veiklos ir šiuo metu neturi jokių išteklių. Jis remiasi savo brolio ištekliais. Suinteresuotasis asmuo turi įrodyti, kad jis pats turi pakankamai pragyvenimo lėšų, kad netaptų našta Belgijos valstybei.“
- 19 X ši sprendimą apskundė *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Užsieniečių ginčų taryba, Belgija). Skunde jis teigė, kad sprendimas buvo grindžiamas neteisingu sąlygos, susijusios su pragyvenimo ištekliais, nustatytos Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punkte, kuris į nacionalinę teisę perkeltas Įstatymo dėl užsieniečių 15a straipsniu, aiškinimu, nes pagal šias nuostatas nereikalaujama atsižvelgti tik į pareiškėjo nuosavus išteklius.
- 20 X pabrėžia, kad frazė „turėti pakankamų išteklių“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalį, turi būti aiškinama lygiai taip pat, kaip ir direktyvose 2003/86 ir 2004/38 vartojama jai tapati frazė. Anot jo, Direktyva 2003/109 siekiama ilgalaikio leidimo gyventi turėtojų teisinę padėtį priartinti prie Sąjungos piliečių padėties. Iš to išplaukia, be kita ko, kad su Direktyva 2004/38 susijusi jurisprudencija ir atitinkama jurisprudencija, įtvirtinta iki šios direktyvos įsigaliojimo, iš kurios matyti, kad joje nėra jokių reikalavimų dėl pakankamų išteklių kilmės, turi būti taikomos pagal analogiją.
- 21 Įgaliotasis asmuo teigia priešingai: vien tai, kad X rūpinasi jo brolis, nereiškia, kad X turi reguliarių ir pastovių pajamų. Anot jo, išteklių vertinimas šeimos susijungimo procedūros atveju negali prilygti vertinimui, vykdomam per procedūrą dėl ilgalaikio gyventojų statuso įgijimo. Be to, šeimos susijungimo su Sąjungos piliečiu atveju galima atsižvelgti tik į šio piliečio pajamas.

- 22 Atsižvelgiant į šias pastabas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, be kita ko, kyla klausimas, ar Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punktą reikia aiškinti taip, kad šioje nuostatoje nurodyti „ištekliai“ yra tik pareiškėjo „nuosavi ištekliai“, ar ši sąvoka apima ir kitas išteklių rūšis.
- 23 Šiomis aplinkybėmis *Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* (Užsieniečių ginčų taryba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Direktyvos 2003/109] 5 straipsnio 1 dalies a punktas, kuriame, be kita ko, nustatyta, jog trečiųjų šalių piliečiai, siekiantys įgyti ilgalaikio gyventojų statusą, privalo įrodyti, kad jie patys ir nuo jų priklausomi šeimos nariai „turi“ pastovių ir reguliarių išteklių, kurių pakanka patiems išsilaikyti ir išlaikyti savo šeimos narius, nesikreipiant į atitinkamos valstybės narės socialinės pagalbos sistemą, turi būti aiškinamas taip, kad šiais ištekliais gali būti laikomi tik trečiosios šalies piliečio „paties įgyti ištekliai“?
2. Ar šiuo atveju pakanka, kad trečiosios šalies pilietis turėtų išteklių, ir ar jokių reikalavimų šių išteklių kilmei nekeliamas, t. y. šiuos išteklius trečiosios šalies pilietis gali gauti iš šeimos nario ar kito trečiojo asmens?
3. Jei į pastarąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tokiu atveju pakanka trečiojo asmens įsipareigojimo padengti išlaidas, kuriuo šis asmuo įsipareigotų užtikrinti, kad ilgalaikio gyventojų statuso siekiantis pareiškėjas turės „stabilių, nuolatinių ir pakankamų išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad valdžios institucijoms nereikėtų teikti jiems finansinės paramos“, ir tai būtų laikoma įrodymu, kad pareiškėjas gali turėti išteklių, kaip tai suprantama pagal [Direktyvos 2003/109] 5 straipsnio 1 dalies a punktą?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 24 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje nurodyta sąvoka „ištekliai“ apima tik ilgalaikio gyventojų statusą siekiančio gauti pareiškėjo „nuosavus išteklius“, o gal ši sąvoka taip pat apima trečiojo asmens šiam pareiškėjui suteiktus išteklius, ir prireikus – ar šio trečiojo asmens prisiimto įsipareigojimo padengti išlaidas pakanka norint įrodyti, kad minėtas pareiškėjas turi pastovių, reguliarių ir pakankamų išteklių, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą.
- 25 Remdamosi Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punktu, valstybės narės iš trečiosios šalies piliečio reikalauja įrodyti, kad jis pats ir nuo jo priklausomi šeimos nariai turi pastovių ir reguliarių išteklių, kurių pakanka pačiam išsilaikyti ir išlaikyti savo šeimos narius, nesikreipiant į priimančios valstybės narės socialinės pagalbos sistemą. Valstybės narės įvertina tokių išteklių pobūdį ir reguliarumą ir gali atsižvelgti į minimalų atlyginimo ir pensijų lygį iki pareiškimo suteikti ilgalaikio gyventojų statusą pateikimo.
- 26 Kadangi Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punkte nėra jokios nuorodos į valstybių narių nacionalinę teisę, šioje nuostatoje vartojama sąvoka „ištekliai“ turi būti vertinama kaip savarankiška Sąjungos teisės sąvoka ir aiškinama vienodai visoje Sąjungos teritorijoje, nepaisant valstybėse narėse jai teikiamos reikšmės ir atsižvelgiant į nurodytos nuostatos formuluotę ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (šiuo klausimu žr. 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Maio Marques da Rosa*, C-306/16, EU:C:2017:844, 38 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 27 Kalbant pirmiausia apie Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotę, pažymėtina, kad šios nuostatos redakcijose ispanų, anglų, prancūzų ir italų kalbomis vartojamas terminas, tapatus žodžiui „ištekliai“, remiantis šios sąvokos įprastine reikšme, ji gali apimti visus finansinius išteklius,

prieinamus ilgalaikio gyventojo statusą siekiančiam įgyti pareiškėjui, nesvarbu, kokia jų kilmė. Savo ruožtu minėtos nuostatos versijose nyderlandų ir vokiečių kalbomis vartojami terminai, atitinkantys sąvoką „pajamos“, kuri yra siauresnė ir apima asmeninius išteklius, pavyzdžiui, gaunamus iš ilgalaikio gyventojo statusą siekiančio įgyti pareiškėjo ūkinės veiklos, todėl jie neapimtų trečiojo asmens, pavyzdžiui, pareiškėjo šeimos nario, išteklių.

- 28 Atsižvelgiant į šį dviprasmiškumą, remiantis vien Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punkto formuluote neįmanoma nustatyti nei joje nurodytų išteklių pobūdžio, nei jų kilmės.
- 29 Antra, dėl Direktyvos 2003/109 tikslo pažymėtina, kad ja iš esmės siekiama trečiųjų šalių piliečių, ilgai gyvenančių valstybėse narėse, integracijos. Be to, kaip matyti iš šios direktyvos 2 konstatuojamosios dalies, šia direktyva siekiama, suteikiant minėtiems trečiųjų šalių piliečiams ilgalaikių gyventojų statusą, priartinti jų teisinę padėtį prie valstybių narių piliečių teisinės padėties (šiuo klausimu žr. 2012 m. spalio 18 d. Sprendimo *Singh*, C-502/10, EU:C:2012:636, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 30 Remiantis suformuota jurisprudencija ir kaip patvirtina Direktyvos 2003/109 6 konstatuojamoji dalis, nurodytą integraciją visų pirma lemia penkerių metų teisėto ir nepertraukiamo gyvenimo valstybės narės teritorijoje trukmė, kuri parodo, kad suinteresuotasis asmuo įsitvirtino šalyje ir joje įsikūrė ilgam (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Tahir*, C-469/13, EU:C:2014:2094, 33 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Šiuo požiūriu išteklių, kuriuos turi turėti ilgalaikio gyventojo statusą siekiantis įgyti pareiškėjas, kilmė, atrodo, nėra lemiamas kriterijus.
- 31 Trečia, kiek tai susiję su Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punkto kontekstu, pažymėtina, kad reikalavimas turėti pastovių, reguliarių ir pakankamų išteklių yra viena iš esminių sąlygų siekiant įgyti ilgalaikio gyventojo statusą. Atsižvelgiant į Direktyva 2003/109 siekiamą tikslą ir ją įtvirtinamą sistemą, reikia pažymėti, kad jei trečiųjų šalių piliečiai įgyvendina direktyvoje įtvirtintas sąlygas ir laikosi joje numatytų procedūrų, jie turi teisę gauti ilgalaikio gyventojo statusą ir kitas teises, atsirandančias suteikus šį statusą (šiuo klausimu žr. 2012 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-508/10, EU:C:2012:243, 68 punktą). Šiomis aplinkybėmis, kaip iš esmės pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 46 punkte, Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punktas iš esmės neleidžia nustatyti papildomų sąlygų, susijusių su šioje nuostatoje nurodytų išteklių kilme.
- 32 Be to, atsižvelgiant į platesnį šios nuostatos kontekstą, pažymėtina, kad panašus reikalavimas turėti „išteklių“ taip pat įtvirtintas Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte, pagal kurį visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės teritorijoje ilgiau kaip tris mėnesius, jeigu turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.
- 33 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad toks Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte įtvirtintos sąlygos turėti pakankamai išteklių aiškinimas, jog suinteresuotasis asmuo pats turi turėti šiuos išteklius ir negali naudotis lydinčio šeimos nario ištekliais, greta šioje Direktyvoje 2004/38 numatytos sąlygos nustatytą papildomą reikalavimą dėl lėšų kilmės, kuris sudarytų neproporcingą kliūtį naudotis SESV 21 straipsnyje įtvirtinta pagrindine teise laisvai judėti ir apsigyventi, o jis nėra būtinas norint įgyvendinti Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punktu siekiamą tikslą – apsaugoti valstybių narių viešuosius finansus (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *Singh ir kt.*, C-218/14, EU:C:2015:476, 75 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 34 Sąvoka „ištekliai“, numatyta Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punkte, gali būti aiškinama analogiškai, kaip ir Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte numatyta sąvoka, nedraudžianti suinteresuotajam asmeniui remtis trečiojo asmens, kuris yra jo šeimos narys, ištekliais.

- 35 Tačiau atsižvelgiant į tai, kad ilgalaikio gyventojų statusas įgyjamas galutinai, taip pat į Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punktu siekiamą tikslą apsaugoti atitinkamos valstybės narės socialinės paramos sistemą, pažymėtina, kad sąvoka „ištekliai“, kaip ji suprantama pagal šią direktyvą, turi skirtingą reikšmę nei Direktyvoje 2004/38 numatyta sąvoka.
- 36 Iš tiesų, iš Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punkto matyti, kad valstybės narės vertina tokių išteklių pobūdį ir reguliarumą ir gali atsižvelgti į minimalų atlyginimo ir pensijų lygį iki pareiškimo suteikti ilgalaikio gyventojų statusą pateikimo. Be to, skirtingai nei Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte, Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punktu reikalaujama, kad jame numatyti ištekliai būtų ne tik „pakankami“, bet ir „pastovūs“, ir „reguliarūs“.
- 37 Kalbant apie pastarosios nuostatos kontekstą, pažymėtina, kad reikalavimas turėti „pastovių, nuolatinių ir pakankamų“ išteklių taip pat įtvirtintas Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies c punkte. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad iš šios nuostatos formuluotės, ypač iš vartojamų žodžių „pastovūs“ ir „nuolatinių“, matyti, kad joje nurodytiems finansiniams ištekliams turi būti būdingas tam tikras pastovumas ir tęstinumas. Šiuo požiūriu, kaip matyti iš Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies c punkto antro sakinio, valstybės narės įvertina šiuos išteklius atsižvelgdamos, be kita ko, į jų „reguliarumą“ (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Khachab*, C-558/14, EU:C:2016:285, 30 punktą).
- 38 Taigi Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies c punkto negalima aiškinti taip, kad kompetentingai valstybės narės institucijai, kuriai pateiktas prašymas dėl šeimos susijungimo, draudžiama nagrinėti, ar sąlyga dėl globėjo lėšų tenkinama, vertinant šių lėšų turėjimą po šio prašymo pateikimo datos (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Khachab*, C-558/14, EU:C:2016:285, 31 punktą).
- 39 Be to, dėl tos pačios nuostatos, visų pirma dėl jos tekste vartojamos sąvokos „pakankami“, Teisingumo Teismas jau pažymėjo, jog, kadangi skirtingų asmenų poreikiai gali būti labai įvairūs, šią nuostatą reikia aiškinti kaip leidžiančią valstybėms narėms nustatyti tam tikrą referencinę sumą, bet ne privalomą minimalų pajamų dydį, konkrečiai nenagrinėjant kiekvieno pareiškėjo atvejo (šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 4 d. Sprendimo *Chakroun*, C-578/08, EU:C:2010:117, 48 punktą).
- 40 Vadinas, iš Direktyvos 2003/86 7 straipsnio 1 dalies c punkto išplaukia, kad lemiamą reikšmę turi ne išteklių kilmė, o jų pastovumas ir pakankamumas, atsižvelgiant į konkrečią suinteresuotojo asmens padėtį.
- 41 Išnagrinėjus Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotę, tikslą ir kontekstą atsižvelgiant, be kita ko, į panašias direktyvų 2004/38 ir 2003/86 nuostatas, matyti, kad šioje nuostatoje nurodytų išteklių kilmė nėra lemiamas kriterijus atitinkamai valstybei narei, siekiant patikrinti, ar jie yra pastovūs, reguliarūs ir pakankami.
- 42 Taigi, kaip savo išvados 77 punkte pažymėjo generalinis advokatas, valstybių narių kompetentingos institucijos turi konkrečiai išanalizuoti visą ilgalaikio gyventojų statusą siekiančio įgyti asmens padėtį ir motyvuoti, kodėl jo išteklių pakanka arba nepakanka ir ar jie pasižymi ar ne tam tikru pastovumu ir tęstinumu, kad pareiškėjas netaptų našta priimančiajai valstybei narei.
- 43 Taigi Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punktu nedraudžiama, kad išteklių suteiktų trečiasis asmuo ar pareiškėjo šeimos narys, jeigu jie yra pastovūs, reguliarūs ir pakankami. Šiuo požiūriu pažymėtina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamomis aplinkybėmis trečiojo asmens arba pareiškėjo šeimos nario prisiimtas teisiškai privalomas įsipareigojimas padengti išlaidas gali būti svarbus elementas, į kurį reikia atsižvelgti. Valstybių narių kompetentingos institucijos taip pat gali atsižvelgti, be kita ko, į šeimos ryšį tarp ilgalaikio gyventojų statusą siekiančio įgyti pareiškėjo ir jį išlaikyti pasirengusio šeimos nario ar narių. Šiuo požiūriu reikšmės gali turėti taip pat pareiškėjo šeimos nario ar narių išteklių pobūdis ir pastovumas.

- 44 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti: Direktyvos 2003/109 5 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje numatyta sąvoka „ištekliai“ reiškia ne tik ilgalaikio gyventojo statusą siekiančio įgyti pareiškėjo „nuosavus išteklius“, ji taip pat gali apimti ir išteklius, kurių šiam pareiškėjui suteikia trečiasis asmuo, jeigu, atsižvelgiant į individualią atitinkamo pareiškėjo padėtį, jie laikomi pastoviais, reguliariais ir pakankamais.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 45 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvos 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso 5 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje numatyta sąvoka „ištekliai“ reiškia ne tik ilgalaikio gyventojo statusą siekiančio įgyti pareiškėjo „nuosavus išteklius“, ji taip pat gali apimti ir išteklius, kurių šiam pareiškėjui suteikia trečiasis asmuo, jeigu, atsižvelgiant į individualią atitinkamo pareiškėjo padėtį, jie laikomi pastoviais, reguliariais ir pakankamais.

Parašai.